

ZALECENIA

ZALECENIE KOMISJI

z dnia 11 czerwca 2013 r.

w sprawie wspólnych zasad dotyczących mechanizmów zbiorowego dochodzenia roszczeń o zaprzestanie bezprawnych praktyk oraz roszczeń odszkodowawczych w państwach członkowskich, dotyczących naruszeń praw przyznanych na mocy prawa Unii

(2013/396/UE)

KOMISJA EUROPEJSKA,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 292,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Unia postawiła sobie za cel utrzymanie i rozwój obszaru wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, m.in. poprzez ułatwianie dostępu do wymiaru sprawiedliwości, jak również zapewnienie wysokiego poziomu ochrony konsumentów.
- (2) Nowoczesna gospodarka stwarza niekiedy sytuacje, w których duża liczba osób może ponieść szkodę w wyniku tych samych bezprawnych praktyk związanych z naruszeniem praw przyznanych na mocy prawa Unii, stosowanych przez jeden lub więcej podmiotów gospodarczych lub innych podmiotów („sytuacja wystąpienia szkody zbiorowej”). Osoby te mogą więc mieć interes prawny w żądaniu zaprzestania takich praktyk lub domaganiu się odszkodowania.
- (3) W 2005 r. Komisja przyjęła zieloną księgę w sprawie roszczeń o naprawienie szkody wynikłej z naruszenia prawa konkurencji⁽¹⁾, natomiast w 2008 r. opublikowano zieloną księgę w tej sprawie, zawierającą sugestie dotyczące polityki w zakresie zbiorowego dochodzenia roszczeń w sprawach z zakresu prawa konkurencji⁽²⁾. W 2008 r. Komisja opublikowała zieloną księgę w sprawie dochodzenia zbiorowych roszczeń konsumentów⁽³⁾. W 2011 r. Komisja przeprowadziła konsultacje publiczne zatytułowane „W kierunku spójnego europejskiego podejścia do zbiorowego dochodzenia roszczeń”⁽⁴⁾.
- (4) Dnia 2 lutego 2012 r. Parlament Europejski przyjął rezolucję zatytułowaną „W stronę spójnego europejskiego podejścia do zbiorowego dochodzenia roszczeń”, w której zaapelował o to, aby wszelkie propozycje działań w obszarze zbiorowego dochodzenia roszczeń przybierały formę horyzontalnych ram prawnych, obejmujących zbiór wspólnych zasad zapewniających jednolity dostęp do wymiaru sprawiedliwości poprzez możliwość zbiorowego dochodzenia roszczeń w Unii, w szczególności dotyczących między innymi naruszenia praw konsumentów. Parlament podkreślił również potrzebę należytego uwzględnienia tradycji prawnych i porządku prawnego

poszczególnych państw członkowskich oraz zapewnienia lepszej koordynacji dobrych praktyk pomiędzy tymi państwami⁽⁵⁾.

- (5) Dnia 11 czerwca 2013 r. Komisja wydała komunikat zatytułowany „W kierunku europejskich horyzontalnych ram w zakresie zbiorowego dochodzenia roszczeń”⁽⁶⁾, który podsumowuje podjęte dotychczas działania oraz opinie zainteresowanych stron i Parlamentu Europejskiego, a także przedstawia stanowisko Komisji w sprawie niektórych kluczowych kwestii dotyczących zbiorowego dochodzenia roszczeń.
- (6) Głównym celem egzekwowania prawa na drodze publicznoprawnej jest zapobieganie i karanie przypadków naruszenia praw przyznanych na mocy prawa Unii. Możliwość dochodzenia przez osoby prywatne roszczeń z tytułu naruszenia tych praw stanowi uzupełnienie mechanizmów publicznego egzekwowania prawa. W przypadku gdy niniejsze zalecenia zawiera odniesienie do naruszenia praw przyznanych na mocy prawa Unii, obejmuje to wszystkie sytuacje, w których naruszenie przepisów ustanowionych na poziomie Unii wyrządziło lub może wyrządzić szkodę osobom fizycznym lub prawnym.
- (7) Do dziedzin, w których dodatkowa możliwość zbiorowego egzekwowania praw przyznanych na mocy prawa Unii na drodze prywatnoprawnej ma szczególną wartość należą: ochrona konsumentów, ochrona konkurencji, ochrona środowiska, ochrona danych osobowych, a także przepisy dotyczące usług finansowych oraz ochrony inwestorów. Zasady przedstawione w niniejszym zaleceniu należy stosować w sposób horyzontalny i równomierny, zarówno w odniesieniu do wspomnianych obszarów, jak i w innych dziedzinach, w których istotne znaczenie mogłyby mieć zbiorowe roszczenia o zaprzestanie bezprawnych praktyk lub o odszkodowanie z tytułu naruszenia praw przyznanych na mocy prawa Unii.
- (8) Powództwa indywidualne, takie jak w przypadku postępowań w sprawie drobnych roszczeń konsumenckich, są na ogół narzędziem wykorzystywanym do rozwiązywania sporów mających na celu zapobieganie powstawaniu szkód oraz dochodzenie roszczeń odszkodowawczych.

⁽¹⁾ COM(2005) 672 z 19.12.2005.

⁽²⁾ COM(2008) 165 z 2.4.2008.

⁽³⁾ COM(2008) 794 z 27.11.2008.

⁽⁴⁾ COM(2010) 135 final z 31.3.2010.

⁽⁵⁾ 2011/2089(INI)

⁽⁶⁾ COM(2013) 401 final.

- (9) Poza możliwością indywidualnego dochodzenia roszczeń wszystkie państwa członkowskie wprowadziły także różnego rodzaju mechanizmy zbiorowego dochodzenia roszczeń. Środki te mają na celu zapobieganie i powstrzymanie niezgodnych z prawem praktyk, jak również umożliwienie uzyskania odszkodowania z tytułu uszczerbku doznanego w sytuacjach wystąpienia szkody zbiorowej. Możliwość łączenia roszczeń w grupy i wspólnego ich dochodzenia może ułatwiać dostęp do wymiaru sprawiedliwości, w szczególności wówczas, gdy koszt indywidualnych powództw mógłby zniechęcić poszkodowanych do dochodzenia roszczeń przed sądem.
- (10) Niniejsze zalecenie ma na celu ułatwienie dostępu do wymiaru sprawiedliwości w odniesieniu do naruszeń praw wynikających z prawa Unii oraz przedstawienie w tym celu rekomendacji, według której wszystkie państwa członkowskie powinny posiadać systemy zbiorowego dochodzenia roszczeń na poziomie krajowym, oparte na pewnych podstawowych zasadach tożsamy dla całej Unii i uwzględniające tradycje prawne państw członkowskich, przy jednoczesnym zapewnieniu ochrony przed nadużyciami.
- (11) W dziedzinie roszczeń o zaprzestanie bezprawnych praktyk Parlament Europejski i Rada przyjęły już dyrektywę 2009/22/WE w sprawie nakazów zaprzestania szkodliwych praktyk w celu ochrony interesów konsumentów⁽¹⁾. Postępowanie z powództwa o zaprzestanie bezprawnych praktyk wprowadzone na mocy dyrektywy nie umożliwia jednak otrzymania odszkodowania osobom, które twierdzą, że doznały szkody w wyniku stosowania niedozwolonych praktyk.
- (12) Niektóre państwa członkowskie wprowadziły procedury umożliwiające zbiorowe dochodzenie roszczeń odszkodowawczych, przy czym uczyniły to w różnym zakresie. Istniejące obecnie procedury wytaczania powództw w ramach zbiorowego dochodzenia roszczeń są jednak mocno zróżnicowane w poszczególnych państwach członkowskich.
- (13) Niniejsze zalecenie zawiera propozycję zbioru zasad odnoszących się do zbiorowego dochodzenia roszczeń zarówno na drodze sądowej, jak i pozasądowej, które powinny być wspólne w całej Unii, przy jednoczesnym poszanowaniu różnych tradycji prawnych państw członkowskich. Zasady te powinny zagwarantować przestrzeganie podstawowych praw procesowych oraz zapobiegać nadużyciom poprzez wprowadzenie odpowiednich zabezpieczeń.
- (14) Niniejsze zalecenie odnosi się, w zakresie, w jakim jest to możliwe i w jakim ma to znaczenie w przypadku poszczególnych zasad, do zbiorowego dochodzenia zarówno roszczeń odszkodowawczych, jak i roszczeń o zaprzestanie bezprawnych praktyk. Niniejsze zalecenie nie narusza istniejących sektorowych mechanizmów dochodzenia roszczeń o zaprzestanie bezprawnych praktyk przewidzianych w prawie Unii.
- (15) Mechanizmy zbiorowego dochodzenia roszczeń powinny umożliwiać zachowanie istniejących zabezpieczeń i gwarancji procesowych dla stron w procesie cywilnym. Aby zapobiec rozwojowi kultury sprzyjającej nadużyciu drogi sądowej w sytuacjach wystąpienia szkody zbiorowej, krajowe mechanizmy zbiorowego dochodzenia roszczeń powinny obejmować podstawowe zabezpieczenia w tym względzie, wskazane w niniejszym zaleceniu. Co do zasady należy unikać wprowadzania do nich elementów, które są zwykle obce tradycjom prawnym większości państw członkowskich, takich jak odszkodowania karne, uciążliwe procedury ujawniania dokumentów przed wszczęciem postępowania sądowego oraz orzekanie w sprawie odszkodowania przez ławę przysięgłych.
- (16) Alternatywne procedury rozstrzygania sporów mogą stanowić skuteczną metodę uzyskiwania odszkodowania w sytuacji wystąpienia szkody zbiorowej. Powinny one być zawsze dostępne równoległe do zbiorowego dochodzenia roszczeń na drodze sądowej, lub też stanowić jego dobrowolny element.
- (17) Legitymacja procesowa do wytaczania powództw zbiorowych w poszczególnych państwach członkowskich zależy od rodzaju zastosowanego mechanizmu zbiorowego dochodzenia roszczeń. W przypadku niektórych rodzajów powództw zbiorowych, takich jak powództwa grupowe, które mogą być wnoszone wspólnie przez osoby, które twierdzą, że poniosły szkodę, kwestia legitymacji procesowej jest bardziej oczywista niż w przypadku powództw przedstawicielskich, w odniesieniu do których kwestia legitymacji procesowej wymaga doprecyzowania.
- (18) W przypadku powództwa przedstawicielskiego, zakres legitymacji procesowej do wytoczenia powództwa powinien ograniczać się do podmiotów upoważnionych *ad hoc*, wyznaczonych podmiotów przedstawicielskich spełniających określone kryteria ustanowione na mocy przepisów prawa lub organów publicznych. Podmiot przedstawicielski powinien zostać zobowiązany do wykazania, że posiada on odpowiednie zasoby administracyjne i finansowe, umożliwiające właściwe reprezentowanie interesów podmiotów występujących z roszczeniem.
- (19) O dostępność środków umożliwiających finansowanie postępowań w ramach zbiorowego dochodzenia roszczeń należy zadbać w taki sposób, aby nie mogło to doprowadzić do nadużywania systemu lub powstania konfliktu interesów.
- (20) Aby uniknąć nadużywania systemu oraz w interesie rzetelnego sprawowania wymiaru sprawiedliwości, nie należy zezwolić na zbiorowe dochodzenie roszczeń przed sądem, jeżeli nie zostaną spełnione warunki dopuszczalności takich roszczeń określone w przepisach prawa.
- (21) W odniesieniu do ochrony praw i interesów wszystkich stron uczestniczących w powództwach w ramach zbiorowego dochodzenia roszczeń oraz skutecznego zarządzania powództwami w tym zakresie kluczową rolę należy powierzyć sądom.
- (22) W tych obszarach prawa, w których organ publiczny posiada uprawnienia do stwierdzenia naruszenia prawa Unii, ważną kwestią jest zapewnienie spójności pomiędzy ostatecznym rozstrzygnięciem w sprawie tego naruszenia oraz wynikiem zbiorowego dochodzenia roszczeń przed sądem. Jeżeli postępowanie w sprawie zbiorowego dochodzenia roszczeń zostanie wszczęte w następstwie

(¹) Dz.U. L 110 z 1.5.2009, s. 30.

rozstrzygnięcia dokonane przez organ publiczny (powództwo następce), można domniemywać, że organ publiczny, orzekając w sprawie stwierdzenia naruszenia prawa Unii, wziął już pod uwagę interes publiczny oraz konieczność eliminowania nadużyć.

- (23) W odniesieniu do prawa ochrony środowiska, niniejsze zalecenie uwzględnia przepisy zawarte w art. 9 ust. 3, 4 i 5 Konwencji EKG ONZ o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska („konwencja z Aarhus”), które, odpowiednio, promują szeroki dostęp do wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska, określają kryteria, które powinny spełniać postępowania przed sądami, z uwzględnieniem wymogu, że powinny one być prowadzone bez zbędnej zwłoki, nie pociągając za sobą nadmiernych kosztów, a także odnoszą się do kwestii informowania opinii publicznej i uwzględniania działań wspomagających.
- (24) Państwa członkowskie powinny podjąć niezbędne działania w celu wdrożenia zasad określonych w niniejszym zaleceniu najpóźniej w terminie dwóch lat po jego opublikowaniu.
- (25) Państwa członkowskie powinny przedstawić Komisji sprawozdanie dotyczące wdrożenia niniejszego zalecenia. Na podstawie tych sprawozdań Komisja powinna monitorować i dokonać oceny środków podjętych przez państwa członkowskie.
- (26) W terminie czterech lat od publikacji niniejszego zalecenia Komisja powinna ocenić, czy w celu zapewnienia pełnej realizacji celów niniejszego zalecenia byłyby potrzebne dodatkowe działania, w tym działania legislacyjne. Komisja powinna w szczególności ocenić sposób wdrożenia niniejszego zalecenia oraz jego wpływ na dostęp do wymiaru sprawiedliwości, prawo do uzyskania odszkodowania, konieczność zapobiegania nadużyciom drogi sądowej, a także na funkcjonowanie jednolitego rynku, gospodarkę Unii Europejskiej i zaufanie ze strony konsumentów,

PRZYJMUJE NINIEJSZE ZALECENIE:

I. CEL I PRZEDMIOT ZALECENIA

1. Celem niniejszego zalecenia jest ułatwienie dostępu do wymiaru sprawiedliwości, powstrzymanie bezprawnych praktyk oraz umożliwienie poszkodowanym uzyskania odszkodowania w sytuacjach wystąpienia szkody zbiorowej w wyniku naruszeń praw przyznanych na mocy prawa Unii, przy jednoczesnym zapewnieniu odpowiednich zabezpieczeń proceduralnych w celu wyeliminowania nadużyć drogi sądowej.
2. Wszystkie państwa członkowskie powinny posiadać mechanizmy zbiorowego dochodzenia roszczeń na szczeblu krajowym, zarówno w odniesieniu do roszczeń o zaprzestanie bezprawnych praktyk, jak i do roszczeń odszkodowawczych, zgodnie z podstawowymi zasadami określonymi w niniejszym zaleceniu. Zasady te powinny być wspólne w całej Unii, przy pełnym poszanowaniu dla odmiennych tradycji prawnych poszczególnych państw członkowskich. Państwa członkowskie powinny zagwarantować, by postępowania w zakresie zbiorowego docho-

dzenia roszczeń były rzetelne, sprawiedliwe i prowadzone bez zbędnej zwłoki oraz aby nie pociągały one za sobą nadmiernych kosztów.

II. DEFINICJE I ZAKRES

3. Dla celów niniejszego zalecenia:

- a) „zbiorowe dochodzenie roszczeń” oznacza (i) mechanizm prawny zapewniający możliwość wspólnego żądania zaprzestania bezprawnych praktyk przez dwie lub więcej osób fizycznych lub prawnych lub przez podmiot uprawniony do wytoczenia powództwa przedstawicielskiego (zbiorowe dochodzenie roszczeń o zaprzestanie bezprawnych praktyk); (ii) mechanizm prawny zapewniający możliwość wspólnego dochodzenia roszczeń odszkodowawczych przez dwie lub więcej osób fizycznych lub prawnych, które twierdzą, że doznały uszczerbku w sytuacji wystąpienia szkody zbiorowej lub przez podmiot uprawniony do wytoczenia powództwa przedstawicielskiego (zbiorowe dochodzenie roszczeń odszkodowawczych);
- b) „sytuacja wystąpienia szkody zbiorowej” oznacza sytuację, w której dwie lub więcej osoby fizyczne lub prawne, które twierdzą, że doznały uszczerbku prowadzącego do powstania szkody wynikającej z tej samej niezgodnej z prawem czynności dokonanej przez jedną lub więcej osób fizycznych lub prawnych;
- c) „powództwo odszkodowawcze” oznacza wystąpienie z roszczeniem o odszkodowanie przed sądem krajowym;
- d) „powództwo przedstawicielskie” oznacza powództwo wytoczone przez podmiot przedstawicielski, podmiot upoważniony *ad hoc* lub organ publiczny w imieniu i na rzecz dwóch lub więcej osób fizycznych lub prawnych, które twierdzą, że są narażone na uszczerbek lub doznały uszczerbku w sytuacji wystąpienia szkody zbiorowej, przy czym osoby te nie są stronami postępowania;
- e) „zbiorowe powództwo następce” oznacza powództwo w zakresie zbiorowego dochodzenia roszczeń, wytoczone po wydaniu ostatecznego rozstrzygnięcia w sprawie stwierdzenia naruszenia prawa Unii przez organ publiczny.

Niniejsze zalecenie określa wspólne zasady, które powinny mieć zastosowanie we wszystkich przypadkach zbiorowego dochodzenia roszczeń, a także zasady szczególne dotyczące zbiorowego dochodzenia roszczeń o zaprzestanie stosowania bezprawnych praktyk lub roszczeń odszkodowawczych.

III. ZASADY WSPÓLNE DLA ZBIOROWEGO DOCHODZENIA ROSZCZEŃ O ZAPRZESTANIE BEZPRAWNYCH PRAKTYK I ROSZCZEŃ ODSZKODOWAWCZYCH

Legitymacja do wytoczenia powództwa przedstawicielskiego

4. Państwa członkowskie powinny wyznaczyć podmioty uprawnione do wytaczania powództw przedstawicielskich w oparciu o jasno określone warunki kwalifikowalności. Warunki te powinny obejmować konieczność spełnienia przynajmniej następujących wymagań:
 - a) uprawniony podmiot powinien prowadzić działalność o charakterze niezarobkowym;

- b) powinien istnieć bezpośredni związek pomiędzy głównymi celami działalności tego podmiotu a uprawnieniami przyznanymi na mocy prawa Unii, których naruszenie zarzuca się w wytaczanym powództwie; oraz
- c) podmiot ten powinien posiadać wystarczające możliwości w postaci zasobów finansowych, kadrowych i specjalistycznej wiedzy prawniczej, aby reprezentować dużą grupę podmiotów występujących z roszczeniem, działając w ich najlepszym interesie.
5. Państwa członkowskie powinny zapewnić, aby wyznaczony podmiot utracił swój status, jeżeli przestanie spełniać przynajmniej jeden z powyższych warunków.
6. Państwa członkowskie powinny zapewnić, by powództwa przedstawicielskie mogły być wytaczane wyłącznie przez podmioty, które zostały do tego celu urzędowo i z wyprzedzeniem wyznaczone, zgodnie z zaleceniami zawartymi w pkt 4, lub też przez podmioty upoważnione *ad hoc* przez władze krajowe lub sądy w państwie członkowskim na potrzeby wytoczenia konkretnego powództwa przedstawicielskiego.
7. Państwa członkowskie powinny dodatkowo, lub też w ramach działań alternatywnych, upoważnić organy publiczne do wytaczania powództw przedstawicielskich.

Dopuszczalność

8. Państwa członkowskie powinny ustanowić zasady dotyczące weryfikacji powództw na jak najwcześniejszym etapie postępowania przed sądem, aby nie dopuścić do prowadzenia postępowania w sprawach, w odniesieniu do których nie zostały spełnione warunki wystąpienia z powództwem zbiorowym oraz w sprawach całkowicie bezzasadnych.
9. W tym celu sądy powinny dokonać niezbędnej analizy z własnej inicjatywy.

Informacje dotyczące powództw w ramach zbiorowego dochodzenia roszczeń

10. Państwa członkowskie powinny zapewnić, aby podmiot przedstawicielski lub grupa podmiotów występujących z roszczeniem mogły rozpowszechnić informacje na temat zarzucanego naruszenia praw przyznaných na mocy prawa Unii oraz zamiaru dochodzenia roszczenia o zaprzestanie tego naruszenia, jak również o sytuacji wystąpienia szkody zbiorowej oraz zamiarze wystąpienia z roszczeniem odszkodowawczym w formie zbiorowego dochodzenia roszczeń. Podmiotom przedstawicielskim, podmiotom upoważnionym *ad hoc*, organom publicznym lub grupom podmiotów występujących z roszczeniem należy zapewnić takie same możliwości w zakresie informowania o powództwach odszkodowawczych zawisłych przed sądami.
11. Metody rozpowszechniania informacji powinny uwzględniać konkretne okoliczności danej sytuacji wystąpienia szkody zbiorowej, zasadę wolności wypowiedzi, prawo do uzyskania informacji oraz prawo do ochrony reputacji lub wartości przedsiębiorstwa pozwanego, zanim dojdzie do ustalenia jego odpowiedzialności za zarzucane naruszenie lub powstałą szkodę na podstawie prawomocnego orzeczenia wydanego przez sąd.

12. Metody rozpowszechniania informacji nie naruszają unijnych przepisów w zakresie wykorzystywania poufnych informacji i manipulacji na rynku.

Zwrot kosztów postępowania stronie wygrywającej

13. Państwa członkowskie powinny zapewnić, aby strona przegrająca w postępowaniu w zakresie zbiorowego dochodzenia roszczeń dokonała zwrotu niezbędnych kosztów postępowania poniesionych przez stronę wygrywającą (zasada „przegrywający płaci”), zgodnie z właściwymi przepisami prawa krajowego.

Finansowanie

14. Strona występująca z roszczeniem powinna mieć obowiązek poinformowania sądu na początku postępowania o pochodzeniu środków finansowych, które zamierza wykorzystać w celu prowadzenia postępowania.
15. Sąd powinien mieć możliwość zawieszenia postępowania, jeżeli w przypadku wykorzystania zasobów finansowych pochodzących od osób trzecich zachodzą następujące okoliczności:
- a) pomiędzy osobą trzecią a grupą podmiotów występujących z roszczeniem oraz jej członkami występuje konflikt interesów;
 - b) osoba trzecia posiada niewystarczające zasoby, aby wypełnić swoje zobowiązania finansowe wobec strony wszczynającej postępowanie w zakresie zbiorowego dochodzenia roszczeń;
 - c) strona występująca z roszczeniem nie posiada wystarczających zasobów, aby ponieść ewentualne koszty w razie przegranej w postępowaniu w zakresie zbiorowego dochodzenia roszczeń.
16. Państwa członkowskie powinny zapewnić, aby w przypadku gdy wytoczenie powództwa w zakresie zbiorowego dochodzenia roszczeń finansuje prywatna osoba trzecia, odpowiednie przepisy zabraniały tej osobie:
- a) dążenia do wywierania wpływu na decyzje procesowe podejmowane przez stronę występującą z roszczeniem, co obejmuje także zawieranie ugód;
 - b) finansowania pozwu zbiorowego przeciwko pozwanemu, który jest konkurentem dla podmiotu, od którego pochodzą środki finansowe, lub przeciwko pozwanemu, od którego podmiot, od którego pochodzą środki finansowe, jest zależny;
 - c) naliczania nadmiernie wysokich odsetek od przekazanych środków.

Sprawy o charakterze transgranicznym

17. Państwa członkowskie powinny zapewnić, aby w przypadku, gdy spór dotyczy osób fizycznych lub prawnych z kilku państw członkowskich, krajowe przepisy dotyczące dopuszczalności powództwa lub też legitymacji procesowej mające zastosowanie do zagranicznych grup podmiotów występujących z roszczeniem lub podmiotów przedstawicielskich pochodzących z innych krajowych systemów prawnych nie stały na przeszkodzie dochodzeniu danego powództwa zbiorowego przed jednym sądem.

18. Każdy podmiot przedstawicielski, który został urzędowo i z wyprzedzeniem wyznaczony przez państwo członkowskie jako podmiot posiadający legitymację procesową do wytaczania powództw przedstawicielskich, powinien mieć możliwość wytoczenia powództwa przed sądem w tym państwie członkowskim, które posiada jurysdykcję do rozpatrzenia sytuacji wystąpienia szkody zbiorowej.

IV. SZCZEGÓLNE ZASADY ODNOSZĄCE SIĘ DO ZBIOROWEGO DOCHODZENIA ROSZCZEŃ O ZAPRZESTANIE BEZPRAWNYCH PRAKTYK

Przyspieszone procedury dotyczące roszczeń o wydanie nakazu zaprzestania bezprawnych praktyk

19. Sądy i właściwe organy publiczne powinny traktować roszczenia o wydanie sądowego nakazu zaprzestania bezprawnych praktyk lub zakazu naruszania praw przyznanych na mocy prawa unii bez zbędnej zwłoki, a w odpowiednich przypadkach także w ramach postępowania uproszczonego, tak aby zapobiec powstaniu dalszego uszczerbku prowadzącego do powstania szkody wynikającego z tego naruszenia.

Skuteczne egzekwowanie nakazów zaprzestania bezprawnych praktyk

20. Państwa członkowskie powinny ustanowić odpowiednie sankcje wobec pozwanych, którzy przegrali sprawę, w celu zapewnienia skutecznego przestrzegania nakazu zaprzestania bezprawnych praktyk, co obejmuje obowiązek zapłaty grzywny według stałej stawki za każdy dzień zwłoki lub też w innej wysokości, przewidzianej w przepisach krajowych.

V. SZCZEGÓLNE ZASADY ODNOSZĄCE SIĘ DO ZBIOROWEGO DOCHODZENIA ROSZCZEŃ ODSZKODOWAWCZYCH

Tworzenie strony występującej z roszczeniem na podstawie zasady „opt-in”

21. Stronę występującą z roszczeniem powinna stanowić grupa, którą tworzy się na podstawie wyraźnej zgody wyrażonej przez osoby fizyczne lub prawne, które twierdzą, że doznały szkody (zasada „opt-in”). Wszelkie wyjątki od tej zasady, z mocy prawa lub na podstawie nakazu sądowego, powinny być należycie uzasadnione przez wzgląd na rzetelne sprawowanie wymiaru sprawiedliwości.

22. Członek strony występującej z roszczeniem powinien mieć prawo wystąpić z grupy w dowolnym momencie przed wydaniem prawomocnego wyroku lub innym prawomocnym rozstrzygnięciem sprawy, co jednak nie może prowadzić do pozbawienia go możliwości dochodzenia roszczeń w innej formie, o ile nie stanowi to zagrożenia dla rzetelnego sprawowania wymiaru sprawiedliwości.

23. Osoby fizyczne lub prawne, które doznały szkody w ramach tej samej sytuacji wystąpienia szkody zbiorowej, powinny mieć możliwość przyłączenia się do strony występującej z roszczeniem w dowolnym momencie przed wydaniem prawomocnego wyroku lub innym prawomocnym rozstrzygnięciem sprawy, o ile nie stanowi to zagrożenia dla rzetelnego sprawowania wymiaru sprawiedliwości.

24. Pozwany powinien zostać poinformowany o składzie strony występującej z roszczeniem oraz o wszelkich zmianach dotyczących jej składu.

Alternatywne metody zbiorowego rozstrzygnięcia sporów i zawierania ugód

25. Państwa członkowskie powinny zadbać o to, by zachęcić strony sporu w sytuacji wystąpienia szkody zbiorowej do rozstrzygnięcia kwestii roszczeń odszkodowawczych na drodze polubownej lub w ramach postępowania pozasądowego, zarówno przed rozpoczęciem, jak i w trakcie procesu cywilnego, z uwzględnieniem wymogów dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/52/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie niektórych aspektów mediacji w sprawach cywilnych i handlowych⁽¹⁾.

26. Państwa członkowskie powinny zapewnić, by mechanizm zbiorowego dochodzenia roszczeń na drodze sądowej towarzyszyły odpowiednie środki umożliwiające stosowanie alternatywnych metod zbiorowego rozstrzygnięcia sporów, które byłyby dostępne dla stron zarówno przed rozpoczęciem postępowania przed sądem, jak i w czasie jego trwania. Stosowanie takich środków powinno być uzależnione od zgody stron postępowania.

27. Bieg terminów przedawnienia dla omawianych roszczeń powinien zostać zawieszony na okres, który rozpoczyna się w momencie, gdy strony zdecydowały się podjąć próbę rozstrzygnięcia sporu w ramach procedury stanowiącej alternatywę dla postępowania przed sądem, i trwa co najmniej do czasu, gdy jedna strona lub obie w sposób wyraźny wycofają się z procedury stanowiącej alternatywę dla postępowania przed sądem.

28. Weryfikację legalności wiążącego wyniku ugody zbiorowej powinno powierzyć się sądom, uwzględniając konieczność zapewnienia odpowiedniej ochrony interesów i praw wszystkich stron uczestniczących w postępowaniu.

Zastępstwo prawne i honoraria prawników

29. Państwa członkowskie powinny zapewnić, aby wynagrodzenie prawników oraz metody jego wyliczania nie stanowiły zachęty do wchodzenia na drogę sądową w przypadkach, w których nie jest to konieczne z punktu widzenia interesu którejkolwiek ze stron.

30. Państwa członkowskie nie powinny zezwalać na wypłacanie prawnikom honorariów uzależnionych od wyniku sprawy, które pociągają za sobą ryzyko wystąpienia takiej zachęty. Państwa członkowskie, które na zasadzie wyjątku dopuszczają możliwość uzależnienia wynagrodzenia od wyniku sprawy, powinny opracować odpowiednie krajowe przepisy dotyczące honorariów w postępowaniach w zakresie zbiorowego dochodzenia roszczeń, uwzględniając w szczególności prawo do pełnego odszkodowania przysługujące członkom strony występującej z roszczeniem.

Zakaz stosowania odszkodowań karnych

31. Odszkodowanie przyznawane osobom fizycznym lub prawnym, które doznały szkody w sytuacji wystąpienia szkody zbiorowej, nie powinno przekraczać wysokości odszkodowania, które zostałyby przyznane, gdyby dochodzenie roszczenia nastąpiło w drodze wytoczenia

⁽¹⁾ Dz.U. L 136 z 24.5.2008, s. 3.

powództw indywidualnych. W szczególności należy zakazać stosowania odszkodowań karnych, prowadzących do przyznania stronie występującej z roszczeniem nadmiernego odszkodowania z tytułu poniesionej szkody.

Finansowanie zbiorowego dochodzenia roszczeń odszkodowawczych

32. Państwa członkowskie powinny zapewnić, aby w sprawach, w których środki finansowe przeznaczone na zbiorowe dochodzenie roszczeń odszkodowawczych pochodzą od prywatnej osoby trzeciej, oprócz ogólnych zasad dotyczących finansowania wprowadzić zakaz uzależniania przyznanego wynagrodzenia lub odsetek naliczonych przez podmiot dostarczający środki finansowe od kwoty, na którą opiewa zawarta ugoda lub przyznane odszkodowanie, chyba że umowa w sprawie finansowania podlega kontroli ze strony organu publicznego w celu ochrony interesów stron.

Zbiorowe powództwa następcze

33. Państwa członkowskie powinny zapewnić, by w tych obszarach prawa, w których organy publiczne są uprawnione do stwierdzenia naruszeń prawa Unii, wytaczanie powództw w zakresie zbiorowego dochodzenia roszczeń powinno, co do zasady, mieć miejsce dopiero po ostatecznym zakończeniu postępowania przed organem publicznym, wszczętego przed rozpoczęciem postępowania o charakterze prywatnoprawnym. Jeżeli postępowanie przed organem publicznym zostało wszczęte po rozpoczęciu postępowania w zakresie zbiorowego dochodzenia roszczeń, sąd powinien powstrzymać się od wydania orzeczenia pozostającego w sprzeczności z decyzją rozważaną przez ów organ publiczny. W tym celu sąd może zawiesić postępowanie w sprawie powództwa w zakresie zbiorowego dochodzenia roszczeń do momentu zakończenia postępowania przed organem publicznym.
34. Państwa członkowskie powinny zapewnić, aby w przypadku powództw następczych osoby, które twierdzą, że poniosły szkodę, nie zostały pozbawione możliwości dochodzenia odszkodowania ze względu na upływ terminów przedawnienia lub terminów zawitych przed ostatecznym zakończeniem postępowania przed organem publicznym.

VI. INFORMACJE OGÓLNE

Rejestr powództw w ramach zbiorowego dochodzenia roszczeń

35. Państwa członkowskie powinny utworzyć krajowy rejestr powództw w ramach zbiorowego dochodzenia roszczeń.
36. Dane pochodzące z krajowego rejestru powinny być nieodpłatnie udostępniane każdej zainteresowanej osobie,

z wykorzystaniem środków elektronicznych lub w inny sposób. Strony internetowe służące do publikacji takich rejestrów powinny zapewniać dostęp do pełnych i obiektywnych informacji na temat dostępnych metod dochodzenia odszkodowań, z uwzględnieniem metod o charakterze pozasądowym.

37. Państwa członkowskie, wspierane przez Komisję, powinny dążyć do zapewnienia spójności informacji zgromadzonych w rejestrach oraz ich interoperacyjności.

VII. KONTROLA I SPRAWOZDAWCZOŚĆ

38. Państwa członkowskie powinny wdrożyć zasady określone w niniejszym zaleceniu w krajowych systemach zbiorowego dochodzenia roszczeń najpóźniej do dnia 26 lipca 2015 r.
39. Państwa członkowskie powinny gromadzić wiarygodne roczne dane statystyczne dotyczące liczby pozasądowych i sądowych postępowań w zakresie zbiorowego dochodzenia roszczeń, a także informacje dotyczące stron, przedmiotu sporu oraz wyników takich postępowań.
40. Państwa członkowskie powinny corocznie przekazywać Komisji informacje zebrane zgodnie z pkt 39, przy czym powinno to nastąpić po raz pierwszy najpóźniej do dnia 26 lipca 2016 r.
41. Komisja powinna ocenić realizację tego zalecenia na podstawie praktycznych doświadczeń najpóźniej do dnia 26 lipca 2017 r. W tym kontekście Komisja powinna w szczególności ocenić jego wpływ na dostęp do wymiaru sprawiedliwości, prawo do uzyskania odszkodowania, konieczność zapobiegania nadużyciom drogi sądowej oraz funkcjonowanie jednolitego rynku, MŚP, konkurencyjność gospodarki Unii Europejskiej i zaufanie konsumentów. Komisja powinna również ocenić, czy należy przedstawić propozycje dalszych działań w celu konsolidacji i wzmocnienia podejścia horyzontalnego, które zobrazowano w niniejszym zaleceniu.

Przepisy końcowe

42. Zalecenie powinno zostać opublikowane w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Sporządzono w Brukseli dnia 11 czerwca 2013 r.

W imieniu Komisji
José Manuel BARROSO
Przewodniczący